

**ETISK
FORUM
FOR UNGE**

Organdonation

- LIVET OG DØDEN

UDTALELSE
om organdonation

Et undervisnings- og demokratiprojekt
tilrettelagt af Det Ethiske Råd

17 unge var samlet i Middelfart d. 26. og 27. januar 2011 for at diskutere etiske dilemmaer i forbindelse med organdonation. I denne udtalelse kan man læse de anbefalinger, som de unge kom frem til.

Udtalelsen er sendt til Folketingets politikere.

De 17 unge var udvalgt til Etisk Forum for Unge 2011 blandt dem, der har anvendt Det Ethiske Råds undervisningsmateriale "Organdonation - livet og døden". Op mod halvdelen af landets 9. og 10. klasser har arbejdet med emnet.

TRANSPLANTATION af organer er en ganske særlig måde at behandle sygdomme på. Behandlingen forudsætter, at en anden person donerer et organ. De fleste transplantationer gennemføres med organer fra mennesker, der er hjernedøde. At et organ kan fjernes fra den hjernedødes krop og genindsættes i en anden persons krop sætter tanker i gang om liv og død, krop og sjæl, hjælpsomhed og kropslig integritet.

Etisk Forum for Unge 2011

- UDTALELSE OM ORGANDONATION

Medlemmerne af Etisk Forum for Unge 2011 har taget stilling til, om der bør indføres formodet samtykke til organdonation, hvilken information om organdonation samfundet bør stille til rådighed, hvilken omsorg for organdonors pårørende sundhedsvæsenet og andre bør sørge for, samt endelig, hvilken aldersgrænse der bør gælde for organdonation.

Formodet eller informeret samtykke til organdonation?

Et flertal ønsker indførelse af formodet samtykke til organdonation

Et flertal af Etisk Forum for Unge (15 medlemmer) mener, at vi i Danmark bør indføre formodet samtykke til organdonation, sådan at alle myndige mennesker i udgangspunktet kan betragtes som organdonorer, med mindre de har registreret, at de ikke ønsker at være organdonor i tilfælde af hjernedød. Et formål med at indføre formodet samtykke kan være håbet om, at dette vil føre til flere organdonationer.

Dette flertal af Etisk Forum for Unge 2011 har forskellige argumenter for forslaget om at ændre reglerne sådan, at der bliver formodet samtykke til organdonation. De følgende argumenter er dem, der samlet set er blevet fremført for flertallets holdning.

- Formodet samtykke vil i højere grad end i dag få mennesker til at tage stilling til organdonation, og

det er i sig selv et formål med at indføre formodet samtykke. Når man skal melde sig ud af en ordning, er der mere på spil. Hvis mennesker virkelig mener det alvorligt, at de ikke vil være organdonorer, så skal de nok registrere, at de ikke ønsker det.

- Formodet samtykke er et velkomment signal fra samfundets side om, at vi har brug for flere organer, for at hjælpe dem, der ellers får meget lange ventetider på et nyt organ eller endda dør, mens han eller hun står på venteliste. Det er i orden, at samfundet markerer en holdning til organdonation, så længe der ikke er tvang om at være organdonor.
- Formodet samtykke vil i nogen grad spare de pårørende for den vanskelige beslutning i de tilfælde, hvor de ikke har et klart kendskab til den hjernedødes holdning til det at være organdonor. Her har samfundet eller staten taget beslutningen på forhånd, og det kan være en lettelse. Det kan desuden også være en lettelse for dem, der ikke ønsker at tage dybt stilling til organdonation, men bare gerne vil 'flyde med strømmen' på dette punkt.
- Formodet samtykke er den bedste løsning i en verden, der ikke er ideel. Ideelt ville det være, hvis der var flere af dem, der er positive over for at være organdonorer, som faktisk fik taget sig sammen til at melde sig til organdonationsregistret. Men da dette trods mange kampagner ikke er til-

fældet, er det bedre at indføre formodet samtykke med det formål at opnå flere organdonationer til meget syge mennesker.

Et mindretal ønsker ikke indførelse af formodet samtykke til organdonation

Et mindretal af Etisk Forum for unge 2011 (2 medlemmer) mener, at vi bør fastholde informeret samtykke vedrørende organdonation. Det bør fortsat være sådan, at man aktivt skal tilmelde sig organdonationsregistret, have et donorkort på sig eller fortælle sine pårørende om sine ønsker i forhold til at være organdonor.

Dette mindretal af Etisk Forum for Unge 2011 har forskellige argumenter imod indførelse af formodet samtykke til organdonation. De følgende argumenter er dem, der samlet set er blevet fremført for mindretallets holdning.

- Formodet samtykke vil muligvis føre til flere organdonationer, selv om det langt fra er sikkert. Men selv om det vil føre til flere organdonationer, er det ikke en etisk rigtig måde at opnå flere organdonationer på. Her kommer staten for langt ind på det enkelte menneskes område. Staten bestemmer i for høj grad, hvad den mest oplagte holdning bør være, og det er en krænkelse af den enkeltes egen bestemmelse over eksistentielle og kropslige forhold.
- Med formodet samtykke sender samfundet et signal om, at det er bedre at være organdonor end ikke at være det. Selvom formodet samtykke ikke er tvang, så vil formodet samtykke kunne få den effekt, at man ser ned på dem, der ikke vil være organdonorer.
- Pårørende til organdonorer har et stærkt behov for at kende den hjernedødes personlige stillingtagen. Hvis de ikke kender den personlige stillingtagen, vil det ikke være en hjælp, at de kender samfundets holdning. Det er de personlige bånd, der er afgørende i denne situation.
- Formodet samtykke indebærer en urimelig risiko for, at nogle mennesker bliver organdonorer mod deres udtrykte vilje.

Information om organdonation

Alle medlemmer af Etisk Forum for Unge 2011 mener, det er vigtigt at styrke information, viden og kommunikation om organdonation i det danske samfund. Det er vigtigt, at så mange som muligt tager stilling til organdonation, og det kan man kun gøre, hvis man både får viden om organdonation og anledning til at samtale med familie, venner og bekendte om det at være organdonor og om døden.

Medlemmerne af Etisk Forum for Unge har forskellige forslag til, hvordan informationen og kommunikationen om organdonation øges og styrkes i det danske samfund.

- Alle medlemmer af Etisk Forum for Unge 2011 mener, at viden og debatskabende information om organdonation bør være en fast del af **pensum i folkeskolens overbygning**. Alle medlemmerne udtrykker, at de ikke havde ordentlig viden om organdonation, før de fik kendskab til Det Etske Råds undervisningsmateriale i deres skoleklasse. Det er imidlertid meget vigtigt, at netop de 15 og 16 - årige begynder at få viden om og begynder at samtale med venner og familie om organdonation. For det er ofte sådan, at både organets modtager og organets donor er helt unge mennesker.
- Alle medlemmer af Etisk Forum for Unge 2011 mener, at den **professionelle information til de pårørende** bør understøttes og styrkes. Det er vigtigt, at læger, sygeplejersker og andre sundhedspersoner, der har kontakt til de pårørende, er ordentligt i stand til at drage omsorg for de pårørende gennem nænsom kommunikation – både den faglige del af kommunikationen og den følsomme del.

- Alle medlemmer af Etisk Forum for Unge 2011 mener, at det offentlige bør udarbejde en **guide til forældre**. En guide, der skal hjælpe forældre til at komme i gang med samtalen om stillingtagen til organdonation i familien og med deres store børn. Alle undersøgelser tyder på, at organdonation er mest skånsom for de pårørende, når de kender den hjernedødes holdning til organdonation. Derfor er det meget vigtigt, at så mange familier som muligt får talt om emnet.
- Et flertal af Etisk Forum for Unge 2011 (15 medlemmer) mener, at det offentlige med jævne mellemrum bør gennemføre '**tag stillingskampagner**'. Samfundet bør kunne stille krav til sine borgere om at tage stilling til organdonation, da det er en offentligt tilgængelig behandlingsform, men kampagner bør ikke opfordre borgere, hverken til at sige nej eller ja.
- Et flertal af Etisk Forum for Unge 2011 (13 medlemmer) mener, at Folketinget bør beslutte at gennemføre en **vejledende folkeafstemning** om, hvorvidt der bør indføres formodet samtykke. En vejledende folkeafstemning kunne foretages i forbindelse med folketings- eller kommunalvalg. Hvis et stort flertal af befolkningen går ind for formodet samtykke, vil det være mere legitimt, at man også i lovgivningen forudsætter, at mennesker er organdonorer, med mindre de siger nej.
- Et mindretal af Etisk Forum for Unge 2011 (3 medlemmer) mener, at det offentlige med god ret kan gennemføre kampagner, der forsigtigt **opfordrer borgerne til at sige ja** til at være organdonor i tilfælde, hvor borgeren ikke har stærke meninger imod. Det er i orden, at et samfund signalerer

værdien af en bestemt handling, og i dette tilfælde er det en handling, der redder menneskeliv.

Omsorgen for de pårørende

Alle medlemmer af Etisk Forum for Unge mener, det er afgørende vigtigt at sørge for, at de pårørende mødes med en respektfuld og omsorgsfuld tilgang til deres chok og sorg. De pårørende er i dyb krise og med hjernedøde er det ofte sådan, at ulykken eller sygdommen er sket meget pludseligt. Det betyder, at de pårørende bliver konfronteret med spørgsmålet om organdonation i en situation, hvor de i forvejen er i en choktilstand og ofte endnu ikke helt har erkendt det endegyldige i situationen. Det er derudover de pårørende, der skal leve videre med deres oplevelse af afskeden med den afdøde. Det er en oplevelse, som vil betyde meget for dem resten af deres liv.

Alle medlemmer af Etisk Forum for Unge 2011 mener derfor, det er afgørende vigtigt, at der er ordentlige og værdige fysiske rammer på hospitalet, både i forhold til det sygeværelse, hvor den hjernedøde ligger, og i forhold til det rum, hvor samtaler med de pårørende kan foregå. Der bør ikke være for meget uro, andre patienter eller forstyrrende elementer som fx personalestuer i tæt nærhed af den hjernedøde og de pårørende. Alle medlemmer mener desuden, at personalet bør være veluddannede og have de rette menneskelige kvalifikationer i forhold til omsorgen og samtalen med de pårørende.

Derudover mener et flertal af Etisk Forum for Unge 2011 (16 medlemmer), at pårørende til en hjernedød altid bør tilbydes at **overvære hjernedødsundersøgelsen**. Det kan for nogle pårørende fungere som en

vished om dødens indtræden eller som det tidspunkt, hvor de pårørende kan erkende med deres sanser, at døden er indtrådt – selvom den hjernedøde trækker vejret og er varm.

Et flertal af Etisk Forum for Unge 2011 (16 medlemmer) mener også, at der bør indføres **ritualer**, som de pårørende kan vælge for at markere døden og dødstidspunktet. Tilbudte ritualer bør både være religiøse ritualer og ikke-religiøse ritualer.

Et mindretal af Etisk Forum for Unge (7 medlemmer) mener, at alle hospitalsafdelinger, hvor der udføres organdonationer, skal sende de pårørende **et personligt takkebrev** fra den eller de primære sundhedspersoner, som de pårørende har talt med. Brevet skal sendes nogen tid efter organdonationen.

Et mindretal af Etisk Forum for Unge 2011 (2 medlemmer) mener, det bør være muligt at **hæve anonymiteten** mellem organdonors pårørende og modtagerne i de tilfælde, hvor modtagerne tillader det, og hvor der er et ønske fra de pårørende om at søge kontakt med en eller flere af modtagerne.

Organdonation og aldersgrænser

Etisk Forum for Unge 2011 har diskuteret, om det bør besluttes at nedsætte myndighedsalderen i forhold til organdonation. Det vil sige, om unge under 18 år bør have mulighed for selv at bestemme, om de vil være organdonorer. I dag er det forældrene, der afgør, om et barn eller en ung under 18 år må være organdonor i tilfælde af, at han eller hun erklæres hjernedød efter sygdom eller ulykke.

Et flertal af Etisk Forum for Unge 2011 (10 medlemmer) mener, at **aldersgrænsen** for at kunne beslutte sig for eller imod organdonation **bør sænkes til 15 år**. Unge på 15 år er modne nok til at tage beslutningen, og derfor bør de have muligheden samtidigt med, at informationsindsatsen som anbefalet oven for (fx pensum i grundskolens overbygning) øges. Nogle medlemmer mener, at aldersgrænsen bør sænkes gradvist ned til 15 år i takt med, at information og kommunikation til målgruppen øges.

Et flertal af Etisk Forum for Unge (13 medlemmer) mener, der bør indføres et slags **teenageregister**. I et sådant register bør teenagere fra 13 års alderen kunne registrere deres holdning til organdonation også i form af fri tekst for eksempel. Ideen med registret er bl.a. at give mulighed for refleksion og at tjene som støtte for forældrene, før barnet fylder 15 eller 18 år (alt efter hvilken myndighedsalder man beslutter sig for).

Deltagere i Etisk Forum for Unge 2011:

Alexander Haga Fredgaard
Camilla Rundager
Casper Nyholm Clausen
Christina Andreassen
Claudia Simoni
Elisabeth Eggensen
Emma P. Sørensen
Esther Elmegaard Bæk
Katja Vestergaard
Katrine B. Jensen
Laurids Hundebøll
Lærke Thybo
Nadja Wiis
Nikolaj Sørensen
Silas Toft Poulsen
Tina D. Jespersen
Trine Vibjerg Kristensen

Deltagere fra Det Etske Råd:

Ester Larsen (medlem)
Gunnel Christiansen (medlem)
Jacob Birkler (formand)
Jesper Møller-Fink (sekretariatsmedarbejder)
Louise Charlotte Dehn (sekretariatsmedarbejder)
Mickey Gjerris (medlem)
Nikolaj Henningsen (facilitator og tidl. medlem)
Thomas Laursen (sekretariatsmedarbejder)
Ulla Hybel (sekretariatsmedarbejder)

Etisk Forum for Unge 2011. Udtalelse om organdonation

ISBN, elektronisk version: 978-87-91112-24-9
Udgivet af: Det Etske Råd

Manuskript: Thomas Laursen
Projektledelse: Ulla Hybel
Foto og video: Jesper Møller-Fink
Udtalelsen kan læses og printes fra Det Etske Råds hjemmeside: www.etiskraad.dk

Det Etske Råd
Ravnsborggade 2-4
2200 København N
Tlf. 35 37 58 33
Email: info@etiskraad.dk
Hjemmeside: www.etiskraad.dk

